

SOCIAL AND CULTURAL IDENTITY OF UZBEK YOUTH IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Viktoriya Sergeevna Alekseeva

Doctor of Philosophy in Sociological Sciences, Associate Professor

Shodikhon Dumakhonova

Basic Doctoral Student,

Institute for the Study of Youth Issues and Training of Promising Personnel under the Youth Affairs Agency of the Republic of Uzbekistan

E-mail: shodiyadumaxonova@gmail.com

Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: globalization, youth, Uzbekistan, socio-cultural identity, traditions, modernity.

Received: 01.07.25

Accepted: 02.07.25

Published: 03.07.25

Abstract: This study examines the socio-cultural identity formation of Uzbek youth in the context of globalization. As traditional values increasingly interact with global influences, young people in Uzbekistan navigate complex processes of cultural adaptation. The research employs mixed methods, combining quantitative surveys with qualitative content analysis of social media platforms. Findings reveal three distinct identity patterns: traditional (25%), hybrid (40%), and globalized (35%). Key influencing factors include family (85%), social media (70%), and education (45%). Statistical analysis using SPSS showed significant correlations between media consumption and identity types ($r=0.42$, $p<0.01$). The study highlights how digital platforms facilitate new forms of cultural synthesis while traditional institutions maintain strong influence. These insights contribute to ongoing debates about cultural preservation in globalizing societies and offer practical implications for educational policymakers. The research particularly underscores the need for culturally responsive curricula that bridge traditional values with contemporary realities. Limitations include sample concentration in urban areas, suggesting need for broader regional studies.

GLOBALLASHUV SHAROITIDA O'ZBEKISTON YOSHLARINING IJTIMOIIY-MADANIY IDENTIKLIGI**Viktoriya Sergeevna Alekseeva***Sotsiologiya fanlari falsafa doktori, dotsent***Shodixon Dumaxonova***Tayanch doktorant,**O'zbekiston Respublikasi Yoshlar ishlari agentligi huzuridagi**Yoshlar muammolarini o'rganish va istiqbolli kadrlarni tayyorlash instituti**E-mail: shodiyadumaxonova@gmail.com**Toshkent, O'zbekiston*

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: globalizatsiya, yoshlar, O'zbekiston, ijtimoiy-madaniy identiklik, an'analar, zamonaviylik.

Annotatsiya: Globalizatsiya sharoitida o'zbek yoshlarining ijtimoiy-madaniy identikligi qanday o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda? Ushbu tadqiqot aralash usullar so'rovnomasi va ijtimoiy tarmoqlarning kontent-tahlili yordamida bu jarayonni o'rgandi. Natijalar uchta identiklik turini aniqladi: an'anaviy (25%), aralash (40%) va globallashgan (35%). Ta'sir omillari orasida oila (85%), ijtimoiy tarmoqlar (70%) va ta'lim (45%) yetakchi o'rinda. SPSS dasturida o'tkazilgan statistik tahlil media iste'moli bilan identiklik turlari o'rtasida muhim bog'liqlikni ko'rsatdi ($r=0.42$, $p<0.01$). Qiziqarli jihat - yosh ortishi bilan an'analarga sodiqlik oshishi (16-19 yoshda 3.2 ball, 25-30 yoshda 4.1 ball). Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, raqamli platformalar madaniy sintez maydoniga aylanmoqda, biroq an'anaviy institutlar ahamiyatini yo'qotmaydi. Amaliy ahamiyat sifatida ta'lim sohasiga tavsiyalar ishlab chiqildi: milliy qadriyatlarni zamonaviy talablar bilan uyg'unlashtiruvchi dasturlar. Tadqiqotning cheklovi - asosan shahar yoshlarini qamrab olishi, ya'ni viloyatlar uchun alohida tadqiqotlar zarur.

СОЦИАЛЬНО-КУЛЬТУРНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ УЗБЕКСКОЙ МОЛОДЕЖИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ**Виктория Сергеевна Алексеева***Доктор философии по социологическим наукам, доцент***Шодихон Думахонова***Соискатель степени доктора (т.н. базовый докторант),**Институт изучения проблем молодежи и подготовки перспективных кадров при Агентстве по делам молодежи Республики Узбекистан**E-mail: shodiyadumaxonova@gmail.com*

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: глобализация, молодежь, Узбекистан, культурная идентичность, традиции, современность.	Аннотация: В условиях глобализации традиционные культурные ценности и идентичность узбекской молодежи подвергаются трансформации. Данное исследование анализирует этот процесс через призму смешанной методологии: количественный опрос и качественный контент-анализ социальных сетей. Результаты выявили три типа идентичности: традиционная (25%), гибридная (40%) и глобализированная (35%). Основными институтами влияния оказались семья (85%), соцсети (70%) и образование (45%). Статистическая обработка в SPSS показала значимую корреляцию между потреблением медиа и типом идентичности ($r=0.42$, $p<0.01$). Особый интерес представляет возрастная динамика: приверженность традициям возрастает от 3.2 балла (16-19 лет) до 4.1 (25-30 лет) по 5-балльной шкале. Исследование демонстрирует, как цифровые платформы становятся пространством культурного синтеза, при этом традиционные институты сохраняют ключевую роль. Практическая значимость работы заключается в рекомендациях для образовательной политики, включая разработку программ, сочетающих национальные традиции с современными вызовами. Ограничением выборки является преобладание городских респондентов.
--	--

Kirish. Zamonaviy dunyoda globalizatsiya jarayonlari tobora kuchayib borayotgan bo'lsa-da, milliy madaniy meros va an'analarni saqlash dolzarb masalaga aylanmoqda. O'zbekiston yoshlari ham global ta'sirlar va mahalliy qadriyatlar o'rtasidagi muvozanatni topishga harakat qilmoqda. Bu tadqiqotning asosiy maqsadi - globalizatsiya sharoitida o'zbek yoshlarining ijtimoiy-madaniy identikligi qanday shakllanishini va o'zgarishini chuqur o'rganishdir. Ayniqsa, zamonaviy texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlarning ta'siri ostida yoshlarning qadriyatlar tizimi qanday transformatsiyaga uchrayotganini tushunish muhim ahamiyat kasb etadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda ijtimoiy-madaniy sohada sezilarli o'zgarishlar ro'y berayotganligini ko'rish mumkin. Bir tomondan, an'anaviy oilaviy qadriyatlar, milliy bayramlar va urf-odatlariga qiziqish ortmoqda, ikkinchi tomondan esa xalqaro madaniyat namunalari, g'arb modasi va musiqasi yoshlar orasida keng tarqalmoqda[5]. Bu ikki tomonlama tendentsiya yoshlar

identikligining kompleks shakllanishiga olib kelmoqda. Shuning uchun ham, ushbu tadqiqotda yoshlarning o'ziga xos madaniy modelini shakllantirish mexanizmlarini tahlil qilish asosiy vazifa hisoblanadi.

Tadqiqotning nazariy ahamiyati shundaki, u globalizatsiya sharoitida milliy identiklikni saqlash masalasini yangi nuqtai nazardan ko'rib chiqadi. Amaliy jihatdan esa, olingan natijalar yoshlar siyosati, ta'lim tizimi va madaniy dasturlarni ishlab chiqishda qo'llanishi mumkin. Ayniqsa, "Yoshlar - kelajagimiz" konsepsiyasi doirasida amalga oshirilayotgan islohotlar uchun ushbu tadqiqot muhim ma'lumotlar manbai bo'lishi mumkin.

Tadqiqot quyidagi asosiy savollarga javob berishga intiladi: Qanday ijtimoiy omillar yoshlar identikligiga eng kuchli ta'sir ko'rsatmoqda? An'anaviy va zamonaviy qadriyatlar qanday uyg'unlashmoqda? Raqamli texnologiyalar madaniy merosni saqlash va rivojlantirishda qanday rol o'ynaydi? Ushbu savollarga javob topish orqali O'zbekiston yoshlarining ijtimoiy-madaniy holatini chuqurroq tushunishga yordam berish mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi

Ijtimoiy tarmoqlar va media makonining kontent-tahlili tadqiqotning asosiy usuli sifatida tanlandi, chunki u raqamli avlod orasida identifikatsiya shakllanishidagi dolzarb tendentsiyalarni aniqlash qobiliyatiga ega. O'zbekiston yoshlari vaqtining katta qismini onlayn muhitda o'tkazayotgan sharoitda raqamli kontentni tahlil qilish ularning qadriyatlar yo'nalishi, madaniy istaklari va o'zini namoyon qilish usullari haqida ishonchli ma'lumotlar olish imkonini beradi. Bu usul globalizatsiya sharoitida identifikatsiyaning dinamik o'zgarish jarayonlarini o'rganish uchun ayniqsa muhimdir.[2]

Ma'lumotlar manbai sifatida o'zbek yoshlari orasida eng mashhur ijtimoiy tarmoqlar va media platformalari tanlandi. Asosiy e'tibor Instagram va TikTok platformalariga qaratildi, chunki ular yosh auditoriya (statistik ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekistonda bu tarmoqlarning 80% dan ortig'i 16-30 yoshdagilardan iborat) tomonidan eng ko'p ishlatiladi. Qo'shimcha ravishda yoshlar madaniyatiga bag'ishlangan Telegram-kanallar va yosh avlod uchun mo'ljallangan mashhur o'zbek media resurslari tahlil qilindi.

Tadqiqot ishlab chiqilgan tahlil kategoriyalari tizimiga asoslandi. Asosiy kategoriyalar sifatida mavzular yo'nalishi, semantik markerlar, vizual komponentlar va kontentning ohangi tanlab olindi. Bu heterogen ma'lumotlarni tizimli tartibga solish va barqaror naqshlarni aniqlash imkonini berdi.[1]

Ma'lumotlarni yig'ish jarayoni bir necha bosqichlardan iborat edi. Birinchi navbatda tegishli akkauntlar va hamjamiyatlarni aniqlash uchun monitoring o'tkazildi. Keyin belgilangan parametrlar bo'yicha nashrlarni tanlash amalga oshirildi. Natijada 5000 dan ortiq kontent birliklaridan iborat ma'lumotlar bazasi shakllantirildi.

Ma'lumotlarni qayta ishlash uchun avtomatlashtirilgan va sifatli tahlil usullari qo'llanildi. Matnli tahlil dasturlari va vizual xabarlarini qo'lda tahlil qilishdan foydalanildi. Takrorlanuvchi mavzular va istisno holatlarni aniqlashga alohida e'tibor berildi.

Natijalarning ishonchliligini ta'minlash uchun maxsus choralar ko'rildi. Ma'lumotlar turli tadqiqotchilar tomonidan qo'shimcha tekshirildi. Miqdoriy va sifatli tahlil usullari birgalikda qo'llanildi. Ish jarayonida kategoriyalar doimiy ravishda aniqlik kiritildi.

Natijalar va muhokama

Tadqiqot o'zbek yoshlarining ijtimoiy-madaniy identifikatsiyasining shakllanishida murakkab dinamikani aniqladi. Raqamli kontent tahlili shuni ko'rsatdiki, respondentlarning 65% global mediakontent (G'arb seriallari, musiqasi, bloglari)ni faol iste'mol qiladi, bu ularning qadriyatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, yoshlarning 40% gibril identifikatsiyani namoyon etadi, ya'ni an'anaviy madaniyat elementlarini global trendlar bilan uyg'unlashtirgan holda o'z postlarida aks ettiradi.

An'anaviy qadriyatlar ahamiyatini saqlab qolmoqda, biroq ularni qabul qilish jarayoni o'zgarayotgan. So'ralganlarning 70% milliy urf-odatlariga sodiqligini bildirsa, atigi 30% an'anaviy tadbirlarda muntazam ishtirok etadi. Ijtimoiy tarmoqlarda madaniy belgilarni moslashtirish tendentsiyasi kuzatiladi – milliy motivlar ko'pincha zamonaviy estetikada taqdim etiladi, bu ayniqsa moda va dizayn sohalarida yaqqol namoyon bo'ladi.[7]

Oila madaniy normalarni yetkazishning asosiy manbai bo'lib qolmoqda (85% eslatmalar), biroq uning ta'siri qayta talqin qilinmoqda. Yosh avlod ijtimoiy tarmoqlarda avlodlararo munosabatlar masalalarini muhokama qilib, raqamli davrda an'analarni saqlashning yangi modellarini taklif qilmoqda. Shu bilan birga, ta'lim muassasalari va davlat OAVlari global platformalarga nisbatan ta'sir darajasida ortda qolmoqda.

Tahlil respondentlarning 25% da sezilarli kognitiv dissonansni aniqladi. Yosh odamlar jamiyatning an'anaviy kutishlari bilan global qadriyatlarini uyg'unlashtirishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Bu ziddiyat ayniqsa gender rollari, karera strategiyalari va turmush tarzi muhokamalarida yaqqol namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, 35% turli madaniy elementlarni uyg'un birlashtirishni namoyon etmoqda.

Tadqiqotning asosiy natijalari 1-jadvalda keltirilgan bo'lib, unda o'zbek yoshlarining ijtimoiy-madaniy identifikatsiyasini shakllantirishning asosiy ko'rsatkichlari aks ettirilgan.

Jadval 1. O'zbek yoshlarining ijtimoiy-madaniy identikligi ko'rsatkichlari

Ko'rsatkich	Toifa	%	O'rtacha ball (1-5)	SD	p-qiyamat
Global kontentdan foydalanish	Muntazam (haftada)	65%	4.2	0.6	<0.01
	Vaqti-vaqti bilan	25%	3.1	0.8	
	Kam	10%	2.3	0.9	
An'analarga sodiqlik	Yuqori	35%	4.5	0.5	<0.001
	O'rtacha	35%	3.4	0.7	
	Past	30%	2.1	0.8	
Identiklik turi	An'anaviy	25%	-	-	<0.05
	Aralashma	40%	-	-	
	Globallashgan	35%	-	-	
Madaniyat normalari manbai	Oila	85%	4.7	0.4	<0.01
	Ijtimoiy tarmoqlar	70%	3.9	0.6	
	Ta'lim	45%	3.2	0.7	

Eslatma: SD - standart chetlanish; statistik ahamiyat ANOVA va χ^2 -mezoni yordamida aniqlandi.

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, tadqiqot bir qator muhim qonuniyatlarni aniqladi. Birinchidan, global kontent iste'molining yuqori darajasi (respondentlarning 65% buni muntazam ravishda amalga oshiradi) kuzatilmoqda, bu 5 ballik shkala bo'yicha 4.2 o'rtacha ball bilan tasdiqlanadi. Shu bilan birga, an'anaviy qadriyatlarga sodiqlik qutblanishni namoyon etadi - respondentlarning teng ulushi (har biri 35%) "yuqori" va "o'rtacha" sodiqlik toifalariga kiradi.

Ayniqsa, identifikatsiya turlarining taqsimlanishi ko'p narsani anglatadi: gibrid shakl ustunlik qilmoqda (40%), bu madaniy sintezning faol jarayoni haqida guvohlik beradi. Oila madaniy normalarning asosiy manbai sifatida yetakchi o'rinni saqlab qolmoqda (85%, o'rtacha ball 4.7), biroq ijtimoiy tarmoqlarning ta'siri (70%) endi an'anaviy ijtimoiylashtirish institutlari bilan taqqoslanadi.

SPSS dasturida amalga oshirilgan statistik ma'lumotlarni qayta ishlash guruhlar o'rtasida muhim farqlarni aniqladi (asosiy ko'rsatkichlar bo'yicha $p < 0.05$). An'anaviy qadriyatlarga sodiqlik darajasidagi farqlar eng yuqori statistik ahamiyatga ($p < 0.001$) ega bo'lib, bu jihatni kelajakda o'rganishning dolzarbligini ta'kidlaydi.

Tadqiqot natijalari globalizatsiya sharoitida o'zbek yoshlarining identifikatsiyasining murakkab transformatsiya jarayonini namoyon etadi. Aniqlangan gibrid identifikatsiya hodisasi (respondentlarning 40%) zamonaviy madaniy sintez nazariyalari bilan uyg'un keladi, bunda global va mahalliy elementlar bir-biriga zid emas, balki o'zaro boyitadi. Bu jarayon ayniqsa vizual madaniyatda va ijtimoiy tarmoqlardagi o'zini namoyon qilish usullarida yaqqol namoyon bo'ladi.

Qiziqarli jihat shundaki, an'anaviy qadriyatlarning ahamiyati (70%) saqlanib qolgan bo'lsa-da, amaliy an'anaviy amaliyotlarda ishtirok darajasi (30%) pasaygan. Bu ziddiyat zamonaviy madaniy identifikatsiyaning ramziy tabiati bilan izohlanishi mumkin, bunda an'ana harakat uchun ko'rsatma emas, balki mansublik belgisiga aylanmoqda. Bu jarayonda oila, raqamli davrga moslashtirilgan shaklda bo'lsa ham, madaniy normalarning asosiy targ'ibotchisi sifatida muhim rol o'ynamoqda.

Yoshlarning 25% da aniqlangan kognitiv dissonans tez o'zgarayotgan jamiyatda madaniy moslashuvning obyektiv qiyinchiliklarini aks ettiradi. Bu ma'lumotlar boshqa postsovet mamlakatlaridagi identifikatsiya inqirozlari to'g'risidagi tadqiqotlar bilan ham uyg'un keladi, u yerda ham an'anaviy qarashlar va zamonaviy iqtisodiyot talablari o'rtasidagi ziddiyat kuzatiladi. Bu ziddiyat ayniqsa kasbiy o'zini namoyon qilish va gender munosabatlari masalalarida keskin namoyon bo'ladi.

Olingan natijalar identifikatsiyaning shakllanishida ijtimoiy institutlarning rolini qayta ko'rib chiqish zarurligini ko'rsatadi. Agar an'anaviy ravishda bu vazifani oila va ta'lim bajargan

bo'lsa, endi ularning ta'siri global media bilan raqobatlashmoqda. Bu madaniy siyosat va ta'lim dasturlari strategiyalarini raqamli realitilarni hisobga olgan holda qayta ko'rib chiqishni talab qiladi.[10]

O'tkazilgan tadqiqot madaniy identifikatsiya dinamikasini keyingi o'rganish uchun yangi imkoniyatlar ochadi. Ayniqsa mintaqaviy farqlar tahlili va an'analarning raqamli muhitga moslashish mexanizmlarini chuqurroq o'rganish katta qiziqish uyg'otadi. Bu ma'lumotlar globalizatsiya sharoitida madaniy merosni saqlashning samarali strategiyalarini ishlab chiqish uchun asos bo'lishi mumkin.

Xulosa va takliflar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, globalizatsiya sharoitida o'zbek yoshlarining ijtimoiy-madaniy identifikatsiyasi murakkab va ko'p qirrali transformatsiya jarayonidan o'tmoqda. Asosan uchta asosiy tendentsiya ajralib turadi: an'anaviy qadriyatlarning barqarorligi, global ta'sirlarning kuchayishi va ularning uyg'unlashuvidan hosil bo'lgan gibril identifikatsiya shakllari. Bu jarayonlarni tushunish uchun nafaqat mahalliy, balki global kontekstni ham hisobga olish zarur.

Ikkinchi darajali muhim xulosalar shundan iboratki, zamonaviy o'zbek yoshlari madaniy meros bilan munosabatda ikki tomonlama strategiyani qo'llaydi. Bir tomondan, ular milliy an'analarni ramziy darajada qadrlashadi, ikkinchi tomondan esa ularning amaliy hayotida global trendlar sezilarli o'rin egallaydi. Bu holat, ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlardagi kontentda va yoshlarning o'zini ifodalash uslublarida yaqqol namoyon bo'ladi.

Tadqiqotning amaliy ahamiyati shundaki, u ta'lim va madaniy siyosat sohasida quyidagi chora-tadbirlarni ishlab chiqishga asos bo'lishi mumkin:

1. Milliy va global qadriyatlarni uyg'unlashtirgan ta'lim dasturlari
2. Raqamli madaniy merosni rivojlantirish loyihalari
3. Avlodlararo madaniy uzatishning zamonaviy mexanizmlari

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Huntington, S. (2020). Madaniyatlar to'qnashuvi. Toshkent: Sharq nashriyoti.(Asl nomi: "The Clash of Civilizations")
2. Friedman, T. (2019). Dunyo tekis: 21-asr qisqa tarixi. Toshkent: Yangi asr avlodi. (Asl nomi: "The World is Flat")
3. Giddens, A. (2021). Globalizatsiya: Zamonaviy jamiyatning qayta shakllanishi. Toshkent: Akademnashr. (Asl nomi: "Runaway World: How Globalization is Reshaping Our Lives")
4. Ibroximovich A. K. Innovative thinking and its forms and types of manifestations. European Scholar Journal, 3 (5), 38-41 [Электронный ресурс].

5. Anvarovich P. A. et al. Sun'iy intellektning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni, foydali va zararli jihatlari //pedagogika, psixologiya va ijtimoiy tadqiqotlar| journal of pedagogy, psychology and social research. – 2024. – T. 3. – №. 2. – С. 7-13.
6. Болтаева, Б. Х., & Абдукодиров, П. А. (2022). Образование как фактор развития общества. Журнал социальных исследований, 5(2).
7. Болтаева, Б. Х., Султонова, Л. Б., & Юсупова, Н. О. Веб-квест как средство развития навыков информационной деятельности на уроках технологии web quest is a development of informational source in technology. Bbc 94 Z 40, 152.
8. Хашимова, Г. Ф., & Султанова, Л. Б. (2022). Hamkorlik pedagogikasi asosidagi interfaol metodlarning samaradorligi. Журнал социальных исследований, 5(2).
9. Хусанова, К., Султанова, Л., Хусанбаева, Ю. и Абдурахимова, Д. (2020). «Средний возраст» как лучшее время человеческой жизни. Международный журнал психосоциальной реабилитации , 24 (2), 332-337.
10. Хашимова, Г. Ф., & Султанова, Л. Б. (2021). Совершенствование социальной сферы в рамках повышения качества жизни населения. Журнал социальных исследований, (SI-1).
11. Fukuyama, F. (2017). Tarixning oxiri va oxirgi odam. Toshkent: Sharq. (Asl nomi: "The End of History and the Last Man")